

**С. І. МУСІЄНКО, В. В. БОНДАРЕНКО, О. М. ТАРНОПІЛЬСЬКА,
М. Г. РУМ'ЯНЦЕВ, О. В. КОБЕЦЬ, В. А. ЛУК'ЯНЕЦЬ**
СТАН РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧИХ ЛІСІВ ХАРКІВЩИНИ

Український науково-дослідний інститут лісового господарства та агролісомеліорації імені Г. М. Висоцького

За матеріалами повидільної бази даних ВО «Укрдержліспроєкт» станом на 01.01.2011 проведено аналіз стану рекреаційно-оздоровчих лісів, що перебувають у постійному користуванні підприємств Державного агентства лісових ресурсів України, в межах Харківської області. Виявлено, що ці ліси займають площу близько 140 тис. га (49 % від загальної площі лісів області), серед яких переважають ліси зелених зон навколо населених пунктів (90 %). Рекреаційно-оздоровчі ліси Харківщини є переважно листяними (73,5 %), серед яких переважають дубняки в умовах свіжого грунту. Серед рекреаційно-оздоровчих лісів регіону домінують пристиглі та стиглі порослеві дубові насадження низької продуктивності, ефективність виконуваних ними рекреаційних функцій поступово знижується. У цих лісах потрібне проведення лісгосподарських заходів, зокрема лісовідновних рубок. Актуальною є також перспектива розширення породного складу рекреаційно-оздоровчих лісів для поліпшення їхніх санітарно-гігієнічних та естетичних властивостей.

Ключові слова: категорії лісів, тип лісорослинних умов, лісоутворювальні породи.

Вступ. Рекреаційні ресурси – це частина природних ресурсів, що забезпечує відпочинок як засіб відновлення й підтримання працездатності та здоров'я людини (Lytvak & Lytvak 2006). Зважаючи на велике оздоровче значення лісів, створено спеціальні території для відпочинку: паркові масиви, лісопарки, зелені зони відпочинку тощо, тому роль рекреаційно-оздоровчих лісів усіх країн світу з кожним роком зростає (Tokareva 2004). На сьогодні питання, пов'язані з рекреаційно-оздоровчими лісами, досліджують багато вчених і практиків у країнах Європи та Північної Америки (Alberti et al. 2003, Elmendorf et al. 2005, Bryant 2006, Chaudhry 2006, Konijnendijk et al. 2006, Rysin & Rysin 2012).

В Україні до рекреаційно-оздоровчих лісів належать лісові ділянки, що виконують рекреаційну, санітарно-гігієнічну та оздоровчу функції, які використовують для туризму, заняття спортом, санаторно-курортного лікування та відпочинку населення. Ведення господарства в цих лісах має відповідати основному їхньому призначенню – посиленню санітарно-гігієнічних та естетичних властивостей для поліпшення мікроклімату й умов відпочинку населення (Bondarenko & Furdychko 1994). Нерозумне втручання в екологічну систему не лише порушує її природну рівновагу, але й руйнує комплекс взаємозв'язків, який встановився між її компонентами (елементами). Тому екологічним проблемам приділяють особливу увагу не лише вчені, але й громадськість (Bobrov 1990, Konijnendijk et al. 2006, Kurakin 2006).

Ліси Харківської області виконують переважно екологічні функції – захисні, рекреаційні, природоохоронні та мають обмежене експлуатаційне значення. Харківська область, зважаючи на своє географічне положення, кліматичні особливості та історичну антропогенну трансформацію лісів, належить до малолісних регіонів України (Vakulyuk 1981, Tkach et al. 2013). Лісистість території області становить 12,1 % і не досягає оптимального рівня (17–20 %), за якого ліси найбільш ефективно виявляють позитивний вплив на клімат, ґрунти, водні ресурси. Усі ліси області належать до категорій, що мають важливе еколого-захисне, соціальне й рекреаційно-оздоровче значення, більшість – до рекреаційно-оздоровчих лісів (Tkach et al. 2013). Антропогенне навантаження на ліси, яке збільшується з кожним роком, призводить до зменшення їхньої стійкості та можливостей повноцінного виконання ними екологічних функцій. З огляду на це, дослідження сучасного стану рекреаційно-оздоровчих лісів дасть змогу науково обґрунтувати шляхи щодо їхнього збереження, захисту, раціонального використання та ефективного відтворення, підвищення їхньої стійкості та посилення виконання ними різноманітних корисних функцій (Musienko et al. 2018).

Мета роботи – на основі матеріалів лісовпорядкування виявити особливості сучасного

стану рекреаційно-оздоровчих лісів Харківської області, що перебувають у постійному користуванні підприємств Держлісагентства України, та їхнього розподілу за розташуванням, типами лісорослинних умов і видовим складом.

Матеріали й методи. Аналіз стану рекреаційно-оздоровчих лісів Харківської області, що перебувають у постійному користуванні державних підприємств лісового господарства, підпорядкованих Державному агентству лісових ресурсів України, проведено за матеріалами бази даних «Лісовий фонд» ВО «Укрдержліспроєкт» станом на 01.01.2011. Проаналізовано близько 30 тис. таксаційних виділів рекреаційно-оздоровчих лісів. Поділ лісів на категорії здійснювали згідно з «Порядком поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» (The procedure 2007). Переведення бази даних лісовпорядкування з формату .vff у формат .mdb програмного продукту MS Access здійснювали за допомогою програми, розробленої в лабораторії нових інформаційних технологій УкрНДІЛГА, та за відповідним алгоритмом (Vedmid et al. 2006).

Результати та обговорення. Результати аналізу повидільної бази даних свідчать, що рекреаційно-оздоровчі ліси Харківщини займають площу близько 139 тис. га, або 49,1 % від загальної площі лісів. Серед них переважають ліси зелених зон навколо населених пунктів, частка площі яких становить 90 % (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл площ рекреаційно-оздоровчих лісів Харківської області

Площа лісів області, тис. га	Площа рекреаційно-оздоровчих лісів		Площа насаджень					
			хвойних		листяних		разом	
	Загалом, тис. га	Місце розташування	га	%	га	%	га	%
282,3	138,7 49,1	У межах округів санітарної охорони лікувально-оздоровчих територій і курортів	–	–	43,0	< 0,1	43,0	< 0,1
		У межах поясів зон санітарної охорони водних об'єктів	4 382,9	3,1	6 733,8	4,9	11 115,7	8,0
		Поза межами лісів зелених зон	–	–	85,3	0,1	85,3	< 0,1
		У межах міст, селищ та інших населених пунктів	1 042,1	0,8	1 515,0	1,1	2 557,1	1,8
		У лісах зелених зон навколо населених пунктів	31 313,6	22,6	93 558,8	67,5	124 872,4	90,1
Разом			36 737,6	26,5	10 1935,9	73,5	138 673,5	100

Порівняно високою часткою площі характеризуються також ліси в межах поясів зон санітарної охорони водних об'єктів (8,0 %) та ліси в межах міст, селищ та інших населених пунктів (1,8 %). Площа інших рекреаційно-оздоровчих лісів Харківщини є незначною.

Рекреаційно-оздоровчі ліси Харківської області в межах округів санітарної охорони лікувально-оздоровчих територій і курортів репрезентовані насадженнями дуба звичайного (*Quercus robur* L.), клена гостролистого (*Acer platanoides* L.) та ясеня звичайного (*Fraxinus excelsior* L.), які ростуть в умовах свіжих грудів. Частка цих насаджень становить 81, 18 та 1 % від площі лісів категорії відповідно (табл. 2). Площа рекреаційно-оздоровчих лісів Харківської області в межах поясів зон санітарної охорони водних об'єктів становить 11,1 тис. га. Серед них переважають насадження сосни звичайної та дуба звичайного, частка яких становить близько 70,0 % площі лісів категорії.

Розподіл площі рекреаційно-оздоровчих лісів Харківської області за деревними породами

Порода	У межах округів санітарної охорони лікувально-оздоровчих територій і курортів		У межах поясів зон санітарної охорони водних об'єктів		Поза межами лісів зелених зон		У межах міст, селищ та інших населених пунктів		У лісах зелених зон навколо населених пунктів		Разом га
	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%	
Робінія звичайна (<i>Robinia pseudoacacia</i> L.)	–	–	1 044,8	9,4	–	–	50,4	2,0	–	–	1 095,2
Береза повисла (<i>Betula pendula</i> Roth.)	–	–	–	–	–	–	52,8	2,1	–	–	52,8
В'яз шорсткий (<i>Ulmus glabra</i> Huds.)	–	–	125,3	1,1	–	–	–	–	–	–	125,3
Вільха чорна (<i>Alnus glutinosa</i> L. Gaerth.)	–	–	324,6	2,9	–	–	–	–	1 282,4	1,0	1 607,0
Дуб звичайний (<i>Quercus robur</i> L.)	34,8	80,9	3 429,8	30,9	60,5	70,9	1 173,4	45,9	82 376,0	66,0	87 074,5
Клен гостролистий (<i>Acer platanoides</i> L.)	7,6	17,7	193,7	1,7	8,5	10,0	26,9	1,1	–	–	236,7
Липа дрібнолиста (<i>Tilia cordata</i> Mill.)	–	–	–	–	12,5	14,6	–	–	–	–	12,5
Сосна звичайна (<i>Pinus sylvestris</i> L.)	–	–	4 358,1	39,2	–	–	1 042,1	40,8	31 206,0	25,0	36 606,2
Тополя біла (<i>Populus alba</i> L.)	–	–	235,2	2,1	–	–	71,1	2,7	–	–	306,3
Тополя канадська (<i>Populus deltoides</i> Bart. ex Marsh.)	–	–	142,6	1,4	–	–	–	–	–	–	142,6
Тополя чорна (<i>Populus nigra</i> L.)	–	–	225,5	2,0	1,0	1,2	32,6	1,3	–	–	259,1
Тополя тремтяча (<i>Populus tremula</i> L.)	–	–	–	–	–	–	–	–	1 560,4	1,2	1 560,4
Ясен звичайний (<i>Fraxinus excelsior</i> L.)	0,6	1,4	260,8	2,3	2,8	3,3	36,0	1,4	1 969,8	1,6	2 270,0
Ясен зелений (<i>Fraxinus lanceolata</i> L.)	–	–	311,5	2,8	–	–	–	–	–	–	311,5
Інші (менше 1 %)	–	–	463,8	4,2	–	–	71,8	2,7	6 477,7	5,2	7 013,3
Разом	43,0	100	11 115,7	100	85,3	100	2 557,1	100	124 872,4	100	138 673,5

Аналіз розподілу площі лісів цієї категорії за типами лісорослинних умов (ТЛУ) свідчить, що вони ростуть переважно в умовах свіжого грудку та свіжого субору (по 19 % від загальної площі), свіжого сугрудку (16 %), а також сухого грудку (15 %). Загалом на ці ТЛУ припадає 69 % загальної площі лісів категорії (табл. 3). Площі лісів інших ТЛУ є значно меншими.

Площа рекреаційно-оздоровчих лісів Харківської області поза межами лісів зелених зон є незначною і становить лише 85,3 га. До їхнього складу входять лише листяні насадження, серед яких за площею суттєво переважають дубові – 60,5 га (71 %), які ростуть в умовах свіжих грудків (див. табл. 3). Доволі значною є частка липових (15 %) і кленових насаджень (10 %). На насадження із переважанням у складі ясена звичайного та тополі чорної припадає лише 3 та 1 % відповідно (див. табл. 2).

Площа рекреаційно-оздоровчих лісів у межах міст, селищ та інших населених пунктів становить 2,6 тис. га. Серед них переважають насадження дуба звичайного – 46 % та сосни звичайної – 41 % (див. табл. 2). Переважають свіжий груд і субір, частка яких становить по 31 %, а також сухий груд – 17 % (див. табл. 3).

**Розподіл площі рекреаційно-оздоровчих лісів Харківської області
за типами лісорослинних умов**

Типи лісорослинних умов	У межах округів санітарної охорони лікувально-оздоровчих територій і курортів		У межах поясів зон санітарної охорони водних об'єктів		Поза межами лісів зелених зон		У межах міст, селищ та інших населених пунктів		У лісах зелених зон навколо населених пунктів	
	га	%	га	%	га	%	га	%	га	%
Сухий бір (A ₁)	–	–	381,5	3,4	–	–	–	–	–	–
Свіжий бір (A ₂)	–	–	558,1	5,0	–	–	174,5	6,8	4 376,2	3,5
Сухий суббір (B ₁)	–	–	454,9	4,1	–	–	43,0	1,7	–	–
Свіжий суббір (B ₂)	–	–	2 108,6	19,0	–	–	781,3	30,6	20 772,4	16,6
Вологий суббір (B ₃)	–	–	–	–	–	–	30,0	1,2	–	–
Сухий сугруд (C ₁)	–	–	530,8	4,8	–	–	–	–	–	–
Свіжий сугруд (C ₂)	–	–	1 803,1	16,2	–	–	159,9	6,3	7 796,0	6,2
Вологий сугруд (C ₃)	–	–	461,7	4,2	–	–	84,2	3,3	–	–
Сирий сугруд (C ₄)	–	–	318,9	2,9	–	–	–	–	–	–
Сухий груд (D ₁)	–	–	1 605,7	14,4	–	–	444,5	17,4	13 263,4	10,6
Свіжий груд (D ₂)	43,0	100	2 136,6	19,2	85,3	100	795,7	31,1	71 773,5	57,5
Вологий груд (D ₃)	–	–	556,1	5,0	–	–	–	–	2 191,8	1,8
Сирий груд (D ₄)	–	–	77,2	0,7	–	–	–	–	–	–
Інші (менше 1%)	–	–	122,5	1,1	–	–	44,0	1,6	4 699,1	3,8
Разом	43,0	100	11 115,7	100	85,3	100	2 557,1	100	124 872,4	100

У Харківській області найбільша площа рекреаційно-оздоровчих лісів (124,9 тис. га, 90 %) належить до лісів зелених зон навколо населених пунктів. Вони представлені переважно дубом звичайним (66 %) і сосною звичайною (25 %) (див. табл. 2). Найпоширенішими ТЛУ в цих лісах є свіжий груд і свіжий суббір, частка площі яких становить 57 та 17 % відповідно (див. табл. 3).

На Харківщині переважають порослеві дубняки, загальна площа яких становить близько 65,0 тис. га, або майже половину всіх рекреаційних лісів регіону. Площа штучних і природних насінневих дубових рекреаційних лісів регіону становить понад 20,0 та 2,5 тис. га відповідно. Штучні дубові та соснові рекреаційні ліси Харківщини є порівняно продуктивними (I–II класи бонітету), переважно середньовіковими (VI–VII класи віку) (табл. 4).

Водночас серед порослевих дубняків, а також природних насінневих насаджень домінують пристиглі та стиглі деревостани IX–XII класів віку, продуктивність яких є низькою (переважно III клас бонітету). Найважливіша тенденція до старіння насаджень дуба вегетативного походження. При цьому порослеві насадження поступаються насінневим за всіма таксаційними показниками (висотою, діаметром, класом бонітету, запасом).

Аналіз динаміки повнот і класів бонітету порослевих дубняків найбільш поширених підкатегорій рекреаційно-оздоровчих лісів Харківщини за період 2001–2011 рр. свідчить про тенденцію до зниження цих показників. Ефективність рекреаційних функцій, які виконують ці ліси, з віком поступово знижується, а їхній санітарний стан за результатами проведених рекогносцирувальних обстежень погіршується. Отже, незабаром постане гостра необхідність проведення лісовідновних заходів у порослевих дубових рекреаційних лісах області.

Середньозважені таксаційні показники рекреаційно-оздоровчих лісів Харківщини

Місце розташування рекреаційно-оздоровчих лісів	Порода	Походження	Рік	Таксаційні показники						
				Площа, %	Вік А, років	Діаметр D, см	Висота H, м	Клас бонітету	Повнота P	Запас M, м ³ ·га ⁻¹
У межах поясів зон санітарної охорони водних об'єктів	Дуб звичайний	вегетативне	2001	60,3	84	31,1	21,5	П,7	0,63	209
			2011	52,7	90	33,3	21,6	П,8	0,62	207
		насіннєве штучне	2001	27,5	43	15,5	13,1	П,4	0,73	116
			2011	29,2	51	19,0	15,2	П,3	0,72	137
		насіннєве природне	2001	12,2	98	35,1	24,0	П,1	0,63	260
			2011	8,1	109	38,2	23,0	П,6	0,59	225
	Сосна звичайна	насіннєве штучне	2001	100	47	18,8	16,2	П,0	0,75	230
			2011	100	57	23,1	18,9	І,5	0,78	290
У лісах зелених зон навколо населених пунктів	Дуб звичайний	вегетативне	2001	77,3	79	29,1	21,9	П,3	0,67	225
			2011	74,9	85	31,2	22,9	П,4	0,67	237
		насіннєве штучне	2001	19,8	49	17,4	15,2	П,0	0,73	160
			2011	22,6	55	20,0	16,9	І,9	0,72	185
		насіннєве природне	2001	2,9	86	30,0	21,7	П,0	0,67	237
			2011	2,6	88	32,5	23,2	І,8	0,65	251
	Сосна звичайна	насіннєве штучне	2001	100	53	21,9	18,5	І,5	0,74	267
			2011	100	63	24,8	20,7	І,3	0,72	305

У рекреаційних лісах (за винятком лісогосподарської частини лісів зеленої зони) чинні нормативні акти суттєво обмежують режим ведення лісового господарства, в них дозволено лише проведення санітарно-оздоровчих заходів і заходів догляду за лісом (Poryadok 2007). Ведення господарства в рекреаційно-оздоровчих лісах має бути спрямоване насамперед на їхнє збереження, захист від шкідників і забезпечення належного санітарного стану.

У рекреаційно-оздоровчих лісах, виключених із режиму головного користування, доцільно застосовувати лісовідновні рубки в поєднанні з іншими лісогосподарськими заходами. Це сприятиме формуванню високопродуктивних, стійких, довговічних, мішаних насаджень насіннєвого походження, що ефективно виконуватимуть важливі екологічні функції (Tkach et al. 2018).

Для збільшення лісистості області до оптимального рівня необхідно створити нові лісові насадження (Tkach et al. 2013). У приміських лісах із рекреаційною метою доцільно створювати лісопаркові культури, а також лісові масиви з високою стійкістю до забруднення газами, пилом та іншими шкідливими речовинами (Rysin & Rysin 2012). Збільшення лісистості сприятиме підтриманню екологічної рівноваги в ландшафтах і підвищуватиме ресурсний потенціал лісів Харківської області (Musienko et al. 2018). Збільшити лісистість регіону та покращити декоративність зелених насаджень можливо шляхом застосування сучасних наукових підходів до підбору садивного матеріалу (видової складової) та створення штучних насаджень зі збагаченим видовим складом із урахуванням типів лісорослинних умов. Першочерговим завданням має бути проведення робіт для благоустрою рекреаційних зон із метою підвищення естетичних властивостей і запобігання негативним екологічним змінам у лісових екосистемах, які дали б змогу оптимізувати рекреаційне лісокористування (Tkach et al. 2013).

Висновки. Серед рекреаційно-оздоровчих лісів Харківщини переважають листяні насадження (73,5 %), зокрема деревостани дуба звичайного, що ростуть у багатих типах лісорослинних умов (свіжий груд). Хвойні насадження (переважно соснові) займають 26,5 % від загальної площі та ростуть здебільшого в умовах свіжого субору.

У рекреаційних лісах регіону переважають пристиглі та стиглі порослеві дубняки низької продуктивності. Ефективність виконуваних ними рекреаційних функцій поступово

знижується. Виявлено стійку тенденцію до старіння дубових насаджень вегетативного походження. У цих лісах потрібно проводити відповідні лісогосподарські заходи, що дасть змогу сформувати високопродуктивні, стійкі, довговічні, насадження з високими декоративними властивостями, які ефективно виконуватимуть важливі екологічні функції. Актуальною є перспектива розширення породного складу рекреаційно-оздоровчих лісів для підвищення їхніх санітарно-гігієнічних та естетичних властивостей.

ПОСИЛАННЯ – REFERENCES

- Alberti, M., Marzluff, M. J., Shulenberger, E., Bradley, G., Ryan, C., Zumbrunnen, C.* 2003. Integrating humans into ecology: Opportunities and challenges for studying urban ecosystems. *BioScience*, 53: 1169–1179.
- Bobrov, R. V.* 1990. Exam for a forester. Moscow, Prosveshchenye, 157 p. (in Russian).
- Bondarenko, V. D. and Furdychko, O. I.* 1994. Forest and recreation in the forest. Lviv, Svit, 232 p. (in Ukrainian).
- Bryant, M. M.* 2006. Urban landscape conservation and the role of ecological greenways at local and metropolitan scales. *Landscape and Urban Planning*, 76: 23–44.
- Chaudhry, P.* 2006. Recreational use value of Chandigarh city's urban forestry. *Current Science*, 91: 1440–1441.
- Elmendorf, W. R., Willits, F. K., Sasidharan, V., Godbey, G.* 2005. Urban park and forest participation and landscape preference: a comparison between blacks and whites in Philadelphia and Atlanta. *U. S. Journal of Arboriculture*, 31: 318–326.
- Konijnendijk, C. C., Richard, R. M., Kenney, A., Randrup, T. B.* 2006. Defining urban forestry – A comparative perspective of North America and Europe. *Science Direct. Urban Forestry & Urban Greening*, 4: 93–103.
- Kurakin, L. V.* 2006. Forests of Kharkiv Region. Kharkiv, Slobozhanshchyna Journalistic Foundation, 324 p. (in Ukrainian).
- Lytvak, P. V. and Lytvak, I. P.* 2006. Dictionary of ecological and biological terms. Zhytomyr, Polissya, 204 p. (in Ukrainian).
- Musienko, S., Lyalin, O., Tkach, L., Babenko, V., Sulowska, M.* 2018. Characteristics and current situation of urban forests in Kharkiv region. *Folia Forestalia Polonica, Series A – Forestry*, 60 (3): 183–191.
- Rysin, L. P. and Rysin, S. L.* 2012. Urboforestry. Moscow, KMK, 240 p. (in Russian).
- The procedure of division of forests on category and determination of protective forest areas. 2007. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No 733 dated 16.05.2007 (in Ukrainian).
- Tkach, V. P., Buksha, I. F., Vedmid, M. M.* 2013. Actual problems of forestry development in Kharkiv Region]. *Forestry and Forest Melioration [Lisivnytstvo i ahrolisomelioratsiya]*, 122: 3–11 (in Ukrainian).
- Tkach, V. P., Luk'yanets, V. A., Tarnopil'ska, O. M., Rumyantsev, M. H.* 2018. Ways of reconstruction of noncommercial coppice oak stands in Left-Bank Forest-Steppe zone. *Forestry and Forest Melioration [Lisivnytstvo i ahrolisomelioratsiya]*, 132: 48–56 (in Ukrainian).
- Tokareva, O. V.* 2004. Value of suburban forests in a context of sustainable development. *Scientific Bulletin of UNFU*, 14.5: 232–236 (in Ukrainian).
- Vakulyuk, P. G.* 1981. Change in the forest cover of Ukraine: lecture notes. Pushkino, 47 p. (in Russian).
- Vedmid, M. M., Meshkova, V. L., Zhezhkun, A. M.* 2006. Algorithm for studying areas of low-value young stands in oak forests following the materials of forest surveying. *Forestry and Forest Melioration [Lisivnytstvo i ahrolisomelioratsiya]*, 110: 54–59 (in Ukrainian).

Musienko S. I., Bondarenko V. V., Tarnopil'ska O. M., Rumyantsev M. H., Kobets O. V., Luk'yanets V. A.

STATE OF RECREATIONAL AND HEALTH-IMPROVING FORESTS IN KHARKIV REGION

Ukrainian Research Institute of Forestry and Forest Melioration named after G. M. Vysotsky

The analysis of the state of recreational and health-improving forests subordinated to the State Agency of Forest Resources of Ukraine within Kharkiv Region was done based on the materials of the Ukrderzhlisproekt Production Association subcompartment database as of 01.01.2011. It was found that these forests cover an area of about 140 thousand hectares (49 % of the total forest area of the region). At that, forests of green belts around settlements predominate (90 %). Recreational and health-improving forests of Kharkiv Region are represented mainly by deciduous stands (73.5 %), among which oak stands prevail in fresh fertile site conditions. Among the recreational and health-improving forests of the region, premature and mature coppice oak stands of low productivity predominate. The efficiency of their recreational functions is gradually decreasing. The forests require forestry activities, including reforestation. The prospect of expanding the species composition of recreational and health-improving forests to enhance their sanitary-hygienic and aesthetic properties is also relevant.

К е у w o r d s : forest categories, forest site condition types, forest-forming species.

Мусиенко С. И., Бондаренко В. В., Тарнопільська О. М., Румянцев М. Г., Кобец А. В., Лукьянец В. А.
СОСТОЯНИЕ РЕКРЕАЦИОННО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫХ ЛЕСОВ ХАРЬКОВЩИНЫ

*Український науково-дослідницький інститут лісного господарства і агролісомеліорації
ім. Г. Н. Высоцького*

По материалам выделенной базы данных ПО «Укрлеспроект» по состоянию на 01.01.2011 проведен анализ состояния рекреационно-оздоровительных лесов, находящихся в постоянном пользовании предприятий Государственного агентства лесных ресурсов Украины, в пределах Харьковской области. Выявлено, что эти леса занимают площадь около 140 тыс. га (49 % от общей площади лесов области), среди которых преобладают леса зеленых зон вокруг населенных пунктов (90 %). Рекреационно-оздоровительные леса Харьковской области представлены преимущественно лиственными насаждениями (73,5 %), среди которых преобладают дубняки в условиях свежего грунта. Среди рекреационно-оздоровительных лесов региона преобладают приспевающие и спелые порослевые дубовые насаждения низкой продуктивности, эффективность выполняемых ими рекреационных функций постепенно снижается. Эти леса нуждаются в проведении лесохозяйственных мероприятий, в частности лесовосстановительных рубок. Актуальна также перспектива расширения породного состава рекреационно-оздоровительных лесов для улучшения их санитарно-гигиенических и эстетических свойств.

Ключевые слова: категории лесов, тип лесорастительных условий, лесообразующие породы.

E-mail: musienkosergij_les@ukr.net

Одержано редколегією: 02.06.2020